

11. Конституція України // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 30, ст. 141.

Галаван З.С. К проблеме понятия системы досудебного следствия. -
– Стаття.

В результате исследования разных позиций ученых относительно понятия «досудебное следствие», а также анализа нормативно-правовой базы функционирования системы досудебного следствия Украины, предложен перечень основных характерных признаков последней.

Ключевые слова: признак (свойство), досудебное следствие, подследственность, процессуальная форма, компетенция.

Galavan Z.S .The problem of the concept of pre-trial investigation. -
Article.

The research scholars of different positions relative to the concept of "pre-trial investigation" as well as the analysis of the legal framework for the functioning of the system of pre-trial investigation of Ukraine, offered a list of the main characteristic features of the latter.

Keywords: attribute (property) of pre-trial investigation, jurisdiction, procedural form, competence.

УДК 342.9

Є.А.Гетьман ,
*кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, начальник відділу координації правових досліджень апарату президії Національної академії правових наук України*

НОРМОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ЙОГО СТАДІЇ

В статті розглядається нормотворча діяльність органів виконавчої влади в Україні як вид юридичного процесу. Визначаються основні стадії нормотворчого процесу, виділяється мета, суб'єкт та об'єкт кожної стадії

Ключові слова: нормотворча діяльність, нормотворчий процес, стадія нормотворчого процесу, мета, суб'єкт, об'єкт.

Правотворчість є одним з видів безпосередньої діяльності уповноважених органів з розробки, прийняття, зміни або доповнення нормативно-правових актів. Тобто зміст її складається з сукупності певних організаційних дій, які здійснюються послідовно і утворюють правотворчий процес, а ознакою будь-якого юридичного процесу є стадійність [1]. До визначення та розділення правотворчого (нормотворчого) процесу на стадії науковці підходять по-різному. Питання стадійності правотворчого (нормотворчого) процесу розглядали в своїх наукових працях Ю.А. Ведерні-

ков, О.В. Зайчук, В.С. Ковальський, І.П. Козінцев, В.В. Лазарев, Я.І. Ленгер, Н.М. Марченко, І.П. Петрова, А.О. Рибалкін, В.В. Форманюк та інші вчені. Разом із тим, враховуючи, що на сьогодні на законодавчому рівні не врегульовано питання визначення нормотворчої діяльності як нормотворчого процесу, не виділено його стадії, що, на нашу думку, негативно впливає на процедуру створення нормативно-правових актів взагалі та підзаконних нормативно-правових актів зокрема, дане питання набуває особливої актуальності та потребує додаткового дослідження.

Метою даної статті є дослідження нормотворчого процесу органів виконавчої влади, визначення його стадій, що сприятиме конкретизації дій нормотворчих органів при реалізації повноважень із створення підзаконних нормативно-правових актів. Поставленої мети передбачається досягти шляхом вивчення та аналізу наукових доробок провідних вчених щодо визначення поняття та стадійності нормотворчого процесу; норм сучасного законодавства, в якому приділяється певна увага регулюванню нормотворчого процесу в Україні.

Так, нормотворчий процес – це діяльність, яка реалізується в рамках процедури та пов'язує учасників процесу та «спрямованість нормотворчих дій». Йому притаманна «послідовність стадій (етапів), які взаємопов'язані між собою, а також перетворювальні дії на кожній із стадій, які поєднують їх у єдиний процес, який і забезпечує видання нормативного акту» [2, с. 164]. В загальному розумінні стадія нормотворчого процесу – це «самостійний етап процедурних дій по формуванню державної волі, організаційно відособлений комплекс тісно зв'язаних між собою дій, які направлені на створення даного нормативного акта» [3]. Визначення та встановлення вірної і повноцінної послідовності стадій нормотворчого процесу має сприяти забезпеченню досконалості й ефективності нормотворчості.

Розглянувши та проаналізувавши наукові позиції О.В. Зайчука (який, очевидно, відображає не стадії правотворчості, а лише її узагальнені етапи) [4, с. 269], В.В. Форманюка (який по суті стадії правотворчого процесу називає чомусь елементами «діяльності уповноважених суб'єктів по розробці, переробці і виданню певних нормативних актів», хоча, на нашу думку, викладені вони не в повному обсязі) [5, с. 127], В.С. Ковальського та І.П. Козінцева [6, с. 16], Н.М. Марченко [7, с. 402], І.П. Петрова [2, с. 164], В.В. Лазарева [1], А.О. Рибалкін [8, с. 8], дійшли висновку, що питання стадій правотворчого процесу в науці достатньо не розроблене, що, відповідно, залишає місце для дискусій, різноманітних теорій, які іноді, навіть, суперечать одна одній. Найбільш вдалою та науково обґрунтованою вважаємо точку зору Ю.А.Ведернікова, який вважає, що правотворчий процес є системою «послідовних організаційних дій, взаємопов'язаних процедур щодо прийняття та зміни нормативно-правових актів» та дуже влучно зауважує, що специфіка та ступінь складності правотворчого процесу залежить від виду нормативно-правового акту, який приймається або змінюється. Пропонуються наступні стадії правотворчого процесу: 1) передпроектна стадія (по суті вона є підготовчою стадією), яка складається з фор-

мулювання мотиву щодо необхідності змін існуючої системи права і правотворчої ініціативи – «обґрунтування юридичної значущості правової регламентації видання нормативно-правового акта»; 2) проектна стадія (по суті є початковою стадією правотворчості) складається з дій щодо вирішення компетентним органом питання про підготовку проекту нормативного акту, розробки концепції проекту і підготовки його тексту, попереднього розгляду проекту, обговорення і узгодження проекту нормативно-правового акту, його доопрацювання; 3) обговорення і прийняття нормативно-правового акту (основна стадія правотворчості); 4) засвідчувальна стадія містить в собі дії із підписання та присвоєння реєстраційного номеру нормативно-правовому акту; 5) інформаційна стадія передбачає офіційне оприлюднення нормативно-правового акту та доведення його до відома адресатів (останні дві стадії по суті є завершальними етапами правотворчості) [9]. При цьому слід враховувати, що явище нормотворчості є вужчим за явище правотворчості, а тому і стадії та етапи, їм притаманні, будуть різнитися.

Провідний російський науковець, який окремо досліджував нормографію – науку про нормотворчість виділяє наступні стадії відомчого нормотворчого процесу, які доволі розгорнуто відображають нормотворчу діяльність органів виконавчої влади: 1) збір, аналіз та вивчення матеріалів, які відносяться до питання, що має бути врегульовано; 2) «розробка концепції нормативно-правового акта» (передбачає визначення цілей, обґрунтування основних положень, альтернативних способів регулювання, очікуваний результат); 3) складання плану (визначаються структура, зміст, строки, виконавці нормативно-правового акта); 4) «розробка першого варіанту проекту»; 5) доопрацювання з урахуванням пропозицій та зауважень, які надійшли стосовно проекту нормативно-правового акта; 6) оцінка проекту та підготовка кінцевого проекту нормативного акта; 7) погодження і візування проекту нормативно-правового акту; 8) підпис проекту; 9) державна реєстрація нормативно-правового акта; 10) офіційне оприлюднення і набуття чинності нормативно-правовим актом [10, с. 359].

Узагальнюючи, вважаємо, що першим етапом нормотворчого процесу має бути підготовчий етап, який є самим тривалим у часі та об'ємним за обсягом і складністю вчинюваних дій. Кожний з етапів нормотворчого процесу, на нашу думку, має окрему мету, круг суб'єктів, об'єкт та процесуальні дії, які складають зміст кожної із стадій етапу. Метою першого етапу є підготовка кінцевого варіанту проекту нормативно-правового акту, об'єктом – є проект нормативно-правового акту, а суб'єктами – розробники проекту, експерти, спеціалісти, посадові особи, органи та установи, які залучаються до створення проекту і здійснюють правову експертизу проекту нормативно-правового акту, погоджують його, при розробці проекту регуляторного акту суб'єктом підготовчого етапу є громадськість і уповноважений орган, який погоджує проект регуляторного акта.

Відмітимо, що сьогодні практика підзаконного нормотворення набула великих обсягів. Підзаконні нормативно-правові акти дублюють, супере-

чать одні одним, створюється велика кількість документів щодо внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів, штучно «роздувають» законодавство України, місять неконкретні, розмиті формулювання, що може надавати можливість різночитання, некоректного тлумачення та застосування норм законодавства і відповідно порушувати законні права, свободи й інтереси фізичних та юридичних осіб. Саме планування нормотворчої діяльності має вирішити питання логічного, своєчасного і послідовного формування законодавства. Дійсно не можна недооцінювати важливість такого інституту, як планування нормотворчої діяльності і його доцільно запровадити та затвердити на законодавчому рівні, але не варто зазначати його першою стадією нормотворчого процесу через те, що не завжди в повному обсязі виконуються всі заплановані заходи, що обумовлюється зовсім не завжди низьким рівнем виконавської дисципліни працівників органів виконавчої влади, а й мінливістю суспільного життя. Тобто, актуальність та доцільність прийняття запланованого нормативно-правового акту може бути скасована певними об'єктивними обставинами або заплановані заходи можуть бути відкладені у зв'язку із необхідністю виконання термінових доручень вищестоящих установ, пов'язаних із здійснення нормотворчої діяльності. Разом із тим, абсолютно безконтрольна непланова нормотворча діяльність може призвести до «обвального» створення недоцільних, необґрунтованих, «непродуманих» нормативно-правових актів, які в подальшому можуть залишатися нереалізованими або потребуватимуть постійного удосконалення. Але, очевидно, що планування має передувати нормотворчому процесу, та нормотворчий процес має бути конкретизованою процедурою, тісно пов'язаною із вчиненням дій щодо конкретного нормативно-правового акта, тобто він має починатися зі здійснення дій безпосередньо пов'язаних із розробкою вже конкретного проекту нормативно-правового акта та закінчуватися набранням ним чинності і у разі необхідності здійснення додаткових заходів із його змін, доповнень скасування, втрати чинності.

Так, ми пропонуємо виділити наступні основні стадії підготовчого етапу нормотворчого процесу: організаційну (яка складається з дій щодо визначення відповідальних за створення проекту нормативно-правового акта, при необхідності – вирішення питання про створення робочої групи, залучення додаткових спеціалістів, експертів тощо; прийняття рішення щодо виду нормативно-правового акта); інформативно - розробна (яка складається із збору, обробки, узагальнення, дослідження та аналізу документів і матеріалів, необхідних для розробки проекту нормативно-правового акта та саме розробка проекту); документальну (складається з створення та підготовки документів, які супроводжуватимуть проект нормативно-правового акта на подальше затвердження: пояснювальна записка, супровідний лист, матеріали погодження тощо). Додатковою стадією на підготовчому етапі нормотворчого процесу є стадія, притаманна саме розробці нормативно-правового акта – регуляторного акта, яка настає після розробки проекту та проявляється вже у вчиненні дій на документальній ста-

дії – реалізується шляхом вчинення дій щодо, по-перше – підготовки аналізу регуляторного впливу та інших документів, із якими проект регуляторного акта буде подано на погодження до уповноваженого органу; по-друге – шляхом оприлюднення проекту регуляторного впливу та по-третє – саме погодження його із уповноваженим органом.

Другим етапом нормотворчого процесу є етап видання нормативно-правового акта. Метою даного етапу є підписання нормативно-правового акта із присвоєнням йому особистого реєстраційного номеру, об'єктом – затверджений нормативно-правовий акт, а суб'єктом – уповноважений на видання саме цього виду нормативно-правового акта орган нормотворення, Міністерство юстиції та управління юстиції всіх рівнів в залежності від виду нормативно-правового акта, який створюється. Основними стадіями другого етапу процесу нормотворчості є: по-перше – стадія підпису нормативно-правового акта із присвоєнням йому відповідного ідентифікаційного номеру та по-друге – стадія внесення нормативно-правового акта до державного реєстру нормативно-правових актів. Додатковою стадією другого етапу нормотворчості є стадія реєстрації нормативно-правового акта в органах юстиції України.

Додатковою стадією другого етапу процесу нормотворення є стадія державної реєстрації нормативно-правових актів. Вона не є обов'язковою стадією через те, що не всі підзаконні нормативно-правові акти підлягають державній реєстрації, але це невід'ємна стадія процесу створення нормативно-правових актів, будь-якого виду, що: «а) зачіпають соціально-економічні, політичні, особисті та інші права, свободи й законні інтереси громадян, проголошені й гарантовані Конституцією та законами України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколами до неї, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та *acquis communautaire*, а також з урахуванням практики Європейського суду з прав людини, встановлюють новий або змінюють, доповнюють чи скасовують організаційно-правовий механізм їх реалізації; б) мають міжвідомчий характер, тобто є обов'язковими для інших міністерств, органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, що не входять до сфери управління органу, який видав нормативно-правовий акт» [11, п.п. 3,4]. Так, законодавством максимально конкретизовано нормативно-правові акти, які підлягають обов'язковій державній реєстрації. Важливо, що державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади здійснює Міністерство юстиції України, нормативно-правові акти органів виконавчої влади територіальних управлінь юстиції обласного рівня – головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, а органів виконавчої влади місцевого рівня (районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, їх управлінь та інших структурних підрозділів) – районні, районні у містах Києві та Севастополі, міськрайонні управління юстиції [11, п.6]. Отже, Міністерство юстиції та його структурні підрозді-

ли на всіх рівнях є обов'язковим суб'єктом другого етапу нормотворення, як на стадії внесення нормативно-правових актів до відповідних реєстрів нормативно-правових актів (Єдиного та регіонального) так і на стадії державної реєстрації.

Особливістю співвідношення стадій державної реєстрації нормативно-правового акта та занесення його до відповідного реєстру є те, що всі нормативно-правові акти підлягають занесенню до реєстру та ті нормативно-правові акти, які підлягають державній реєстрації, заносяться до реєстру лише після його державної реєстрації у відповідному органі юстиції.

Третій етап нормотворення – кінцевий етап, метою якого є здійснення заходів щодо набрання чинності нормативно-правовим актом, об'єктом – «готовий» нормативно-правовий акт, суб'єктами – уповноважений суб'єкт нормотворення, суб'єкти, які здійснюють оприлюднення (опублікування) та відповідні установи, організації, до відома яких ці нормативно-правові акти доводяться. Стадіями кінцевого етапу нормотворення є: набрання чинності нормативно-правовим актом і доведення чинного нормативно-правового акта до зацікавлених суб'єктів до виконання.

Стадія набрання чинності передбачає здійснення встановлених законодавством заходів щодо набуття законної сили нормативно-правовим актом. Набрання чинності, в загальному розумінні, - це момент, з настання якого норми, які містяться в нормативно-правовому акті починають діяти та бути обов'язковими для виконання. Саме нормативна регламентація порядку набрання чинності нормативно-правовими актами надає можливість визначити початок часу дії відповідного нормативно-правового акта та гарантує законність застосування законодавства у відповідні терміни. Так, в Україні процес набрання чинності підзаконними нормативно-правовими актами визначається перш за все Конституцією України, Регламентом Кабінету Міністрів України, Указами Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності», «Про опублікування актів законодавства України в інформаційному бюлетені «Офіційний вісник України» та іншими нормативно-правовими актами.

Набрання чинності нормативно-правових актів, які регулюють права, свободи та законні інтереси фізичних та юридичних осіб, набувають чинності шляхом оприлюднення, яке в свою чергу здійснюється через: 1) офіційне опублікування, 2) висвітлення на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет та 3) через національні офіційні канали радіо та телебачення. На нашу думку, такі нормативно-правові акти, які мають загально соціальне значення, мають обов'язково оприлюднюватися всіма трьома засобами, що сприятиме правовій інформатизації населення та охопленню більшої кількості населення різних соціальних верств.

Останньою стадією третього етапу нормотворчого процесу є стадія доведення нормативно-правового акта до відома адресатів (виконавців). Особливої уваги на даній стадії заслуговує вимога щодо того, що нормативно-правові акти, які підлягають державній реєстрації, можуть бути напра-

влені до виконання (доведені до відома виконавців) лише після їх реєстрації в органах юстиції та офіційного опублікування, а невиконання зазначеної вимоги тягне за собою не набрання чинності відповідним нормативно-правовим актом [13, п. 15].

Варто визначити додаткову скрізну стадію (тобто таку, що може мати місце у процесі нормотворення за певних умов на етапах підготовки та видання нормативно-правового акта) – доопрацювання. За наявності зауважень, пропозицій, виявлення недоліків та помилок в процесі створення нормативно-правового акта, які мають бути усунені цей нормативний документ має бути повернутий на доопрацювання.

Разом із тим, нормотворча діяльність – це діяльність не лише із створення нормативно-правових актів, а й із вчинення дій щодо внесення змін, доповнень, скасування, втрати чинності нормативно-правовими актами. Але вищезазначені науковці, які досліджували стадійність нормотворчого (правотворчого) процесу не зазначали його стадіями дії із внесення змін, доповнень тощо, а зазначали, що нормотворчий процес закінчується прийняттям та набранням чинності нормативно-правовим актом. Але, таким чином вбачається, що передбачено стадійність не нормотворчої діяльності (процесу) взагалі, а лише його частини, яка стосується створення нормативно-правового акта. Враховуючи вищенаведене, доцільно додатково передбачити другий блок нормотворчого процесу, який складатиметься з етапів приведення у відповідність (містить дії із внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів, викладення їх в новій редакції з метою приведення їх у відповідність до вимог чинного законодавства) та припинення дії (включає в себе стадії скасування або втрати чинності) нормативно-правового акта.

Враховуючи вищевикладене, вбачається, що кожний етап, стадія (обов'язкова та додаткова) мають окрему мету, суб'єктів та об'єкт і відповідно передбачають вчинення суб'єктом окремих дій стосовно об'єкта, направлених на досягнення поставленої мети. Визначення та регламентація стадійності має сприяти конкретизації та відповідно результативності та підвищенню якості нормотворчого процесу взагалі та органів виконавчої влади зокрема.

Література:

1. Общая теория права и государства / под. ред. В.В. Лазарева – М.: Юрист, 2001 / [Електронний ресурс]: Веб-сайт Электронной библиотеки Библиотекарь.Ru. – Режим доступа: <http://www.bibliotekar.ru/teoriagosudarstva-i-prava-7/108/htm>.
2. Петрова І.П. Нормотворчість в діяльності МВС України / І.П. Петрова //Науково-теоретичне видання Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС ім. 10-ти річчя незалежності України. Частина 4, 2004. – С. 162-166.
3. Ленгер Я.І. Реформування правової системи як засіб підвищення її ефективності: автореф. дис. на здоб. наукового ступеня кандидата юр. наук:

- спеціальність 12.00.01 – теорія держави і права; історія політичних і правових учень / [Електронний ресурс] : Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.
4. Сучасна правова енциклопедія / О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко; за аг. Ред.. О.М. Зайчук; Ін-т законодавства ВР України. – К. : Юрінко Інтер, 2010. – 384 с.
  5. Форманюк В.В. Поняття локальної нормотворчості / В.В. Форманюк / [Електронний ресурс]: Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/App/2012_44/Forman_V_V.pdf.
  6. Ковальський В.С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади / В.С. Ковальський, І.П. Козінцев. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 192 с.
  7. Теория государства и права: Курс лекций / под ред. М.Н. Марченко. – М.: Зерцало, 1997. – 475 с.
  8. Рибалкін А.О. Нормотворчість органів внутрішніх справ (аспекти загальної теорії): автореф. дис. на здоб. наукового ступеня кандидата юр. наук: спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень / А.О. Рибалкін. – Х. – 2005. – 19 с.
  9. Ведерніков Ю.А. Теорія держави і права: навч. посібник / Ю.А. Ведерніков, А.В. Папіна. – К.: Знання, 2008. — 333 с. / [Електронний ресурс] : Веб-сайт Українські підручники он-лайн. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/pravo/teoriya_derzhavi_i_prava_-_vedernikov_yua.
  10. Нормография: теория и методология нормотворчества: научно-методическое и учебное пособие / под ред. д-ра юрид.наук Ю.Г. Арзамасова. — М. : Академический Проект, 2007. —480 с.
  11. Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 року № 731 / [Електронний ресурс]: Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/731-92-п>.

Гетман Е.А. Нормотворческий процесс органов исполнительной власти и его стадии. – Статья.

В статье рассматривается нормотворческая деятельность органов исполнительной власти в Украине как вид юридического процесса. Определяются основные стадии нормотворческого процесса, выделяется цель, субъект и объект каждой стадии.

Ключевые слова: нормотворческая деятельность, нормотворческий процесс, стадия нормотворческого процесса, цель, субъект, объект.

Getman E.A. Rule-making process of the executive power and the stage. - Article.

The article considers the rule-making bodies of the executive power in Ukraine as a form of legal process. Identifies the main stage of the rulemaking process, the goal stands, the subject and object of each stage.

Keywords: rule-making, rule-making process, the stage of the rulemaking process, purpose, subject, object.

УДК 349.22

*В.О.Демидко,
здобувач Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

СИСТЕМА ГАРАНТІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЗДОРОВІ ТА БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ПРАЦІ

Стаття присвячена дослідженню системи гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці. В процесі дослідження розглянуто поняття «гарантії реалізації права на здорові та безпечні умови праці»; проаналізовано нормативно-правову базу щодо гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці; досліджено наукові позиції щодо класифікації гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці; визначена та охарактеризована система гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці.

Ключові слова: система гарантій, реалізація, право на здорові та безпечні умови праці.

Метою статті є визначення системи гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці. Актуальність обраної теми обумовлюється тим, що за останні роки в Україні зросла кількість порушень трудових прав громадян, наслідком чого є збільшення кількості трудових спорів, незадоволення вимог найманих працівників, які стали причиною виникнення колективних трудових спорів. Дослідження системи гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці є вирішальним фактором щодо вирішення проблеми систематичного порушення трудових прав працівників в Україні. Для досягнення поставленої мети необхідно розглянути поняття гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці; проаналізувати нормативно-правову базу щодо гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці; дослідити наукові позиції щодо класифікації гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці; визначити та охарактеризувати систему гарантій реалізації права на здорові та безпечні умови праці.

Слід підкреслити, що законодавство України передбачає комплекс гарантій спрямованих на реалізацію права на безпечні та нешкідливі умови